

української території чи поза нею, як ніколи відчуває необхідність у залученні у процес спілкування саме рідною українською мовою.

Мова є могутнім чинником відображення дійсності. Вона є частиною соціального середовища, у якому живе людина і складається ментальність нації й кожного індивіда. Особа виростає в мовному середовищі, стає її носієм. Крім того, мова є ланцюгом між минулим і майбутнім. Тож можна сказати, що масовий перехід на застосування української мови на роботі й у побуті та вивчення її більш глибоко насправді пропагує ідею громадянського суспільства, сприяє становленню України як демократичної, правової держави.

Україна має всі шанси посісти гідне місце серед цивілізованих держав з високою культурою. Кожний громадянин України незалежно від національності зобов'язаний знати й поважати державну мову, вміти спілкуватися нею, володіти культурою мовлення. Українська мова повинна виконувати всі суспільні функції, бути мовою освіти, науки, культурного простору.

Мова – це важлива ознака державності. У багатьох країнах світу мова є у списку важливих критеріїв отримання дозволу на проживання на території держави. В Україні такі умови не є настільки жорсткими.

Отже, для того щоб Україна виборола шанс на заняття гідного місця серед цивілізованих країн, її громадяни мають першочергово навчитися національно мислити, усвідомити свої національні цінності, проявляти себе як громадянин нашої країни. У межах зазначених проблем українська мова та навички володіння нею українськими громадянами відіграють першочергову роль.

Література

1. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом між конфліктом і консенсусом. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2008. 398 с.

2. Проблеми сьогодення української мови: виклики й ризики для мовної освіти й суспільного функціонування державної мови URL: <https://naurok.com.ua/problemi-sogodennya-ukra-nsko-movi-vikliki-y-riziki-dlya-movno-osviti-y-suspilnogo-funkcionuvannya-derzhavno-movi-397129.html> (дата звернення: 30.10.2024).

Лактіонов Віктор Андрійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Кажуть, мова — це душа народу. І саме українську мову ми, українці, називаємо рідною, адже саме з нею в душі та серці ми народилися, почули перші слова від матері, нашу першу колискову...

Ще за часів Київської Русі з'явилася вперше «Україна» у офіційних джерелах та виникло поняття «українська мова». З того часу вона повновладно зазвучала на державному рівні, почали відкриватися школи, друкарні, які й видавали перші українськомовні підручники, наукові та духовні твори.

Але шлях нашої мови був доволі тернистим. Та які ж випробування вже пройшла наша мова на шляху до її визнання і які проблеми та виклики вона зустрічає сьогодні?

Як нам відомо з курсу історії України, українська мова зазнала значного розквіту та відродження у період Гетьманщини, вона була головним символом боротьби нашого народу за визволення. Однак, по закінченню періоду Гетьманщини українська мова зазнала, певно, найбільших утисків за часи своєї історії. Скільки заборон прийшлося їй зазнати, починаючи з часів Петра Першого! Згадаймо хоча б найбільш відомі у наш час Валуєвський циркуляр (1863р.), яким російський уряд забороняв видання релігійних, навчальних і освітніх книг українською та Емський указ (1876р.), спрямований на тотальне витіснення української мови

з культурної сфери, заборону публічних виступів українською мовою, заборону ввезення на територію імперії книг, що надруковані українською мовою і обмеження її лише побутовим вжитком.

Що ж стосується ХХ сторіччя, то воно для української мови виявилось значно страшнішим. Українські спроби створити власну державність у другій декаді ХХ ст. завершилися зі створенням Радянського Союзу, що значно зменшило ужиток української мови і не дало шансу вивести її на широкий загал, що продовжувалося до самого розпаду СРСР та проголошення незалежної держави - України.

Невже все докорінно змінилося із проголошенням незалежності України? Незважаючи на те, що з дати проголошення незалежності України минуло вже 33 роки, дискусії щодо питань, що стосуються нашої мови, не вщухають. І наразі все далі більше мова є не тільки величним духовним явищем, носієм культури українського народу, а й одним з найважливіших політичних інструментів. То яке ж місце посідає українська мова у її власній незалежній державі, які проблеми та виклики спіткають її у наш час?

Однією з головних проблем можна визначити загрозу двомовності та поступове витіснення української мови. І хоча зараз, в умовах воєнної агресії російської федерації на території України, свідомість українців є дещо зміненою і ставлення до всього російського у багатьох змінилося, однак значна кількість українців переконана, що «ми звикли спілкуватися тією мовою, якою до нас звертаються», тому продовжують спілкуватися і російською мовою у повсякденному житті, як звикли до цього, однак кожен із них розуміє та впевнено володіє державною мовою і без проблем може спілкуватися і українською нарівні з російською.

Проте, не лише російська мова є «ворогом» для української, адже вплив іноземних мов, таких як англійська, зокрема, посилює тенденцію до запозичення слів та мовних зворотів з іноземної мови, які використовуються у повсякденному житті замість власне українських, що поступово витісняє українські відповідники і незворотньо веде до втрати власного українськомовного лексичного ресурсу і заміни його іншомовним. Активне поширення великої кількості іншомовного контенту (особливо англійськомовного) в інтернет-просторі потребує відповідного створення якісного україномовного контенту, який буде доступним та цікавим молоді.

Більше того, хоч і основним законом нашої держави – Конституцією України закріплено, що «державною мовою в Україні є українська мова, держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України», та попри законодавчі норми щодо надання українській мові статусу державної, її захист не завжди має належну підтримку, як на місцевому, так і, на жаль, на загальнодержавному рівні.

Через такі поняття як «державна мова», «національна мова» тощо українська мова найчастіше сприймається українцями як офіційна, яку використовують при офіційних зустрічах, у навчанні тощо, але вона, на жаль, досі не настільки популярна в повсякденному спілкуванні, що і знижує її привабливість серед молоді та підлітків.

На мою думку, надзвичайно важливо створювати умови для поширення якісної українськомовної освіти, інтегрування цікавого українськомовного контенту в медіа, літературу, кіно та на телебачення для створення інформаційного середовища, що сприятиме популяризації рідної мови, особливо у регіонах, де переважає двомовність. Крім того, ми живемо у світі новітніх технологій, тому застосування цифрових технологій, таких як мобільні додатки, онлайн-курси та спеціальні інтерактивні навчальні платформи буде сприяти підвищенню інтересу та зацікавленості до вивчення української мови серед молоді. Питання щодо долі української мови сьогодні вимагає активних дій, спрямованих на всебічну підтримку її, як на державному рівні, так і з боку самого суспільства. Саме комплексний підхід з ефективним поєднанням зусиль держави, освіти, культури, науки та кожного громадянина дозволить забезпечити українській мові належне місце в умовах сучасних викликів, перед якими вона постає, і допоможе зберегти та розвинути її як важливий елемент нашої національної ідентичності.